

قرآن، انقلاب و امام خمینی(ره)

امام خمینی(ره) بنیانگذار فقید انقلاب اسلامی ایران، قرآن را هدف حرکت و قیام مردم ایران اعلام می‌کند و قرآن همواره در سخنان اجتماعی و سیاسی ایشان جایگاه والایی داشته است.

امام خمینی(ره) بنیانگذار فقید انقلاب اسلامی ایران، قرآن را هدف حرکت و قیام مردم ایران اعلام می‌کند و قرآن همواره در سخنان اجتماعی و سیاسی ایشان جایگاه والایی داشته است.

امام خمینی(ره) بنیان‌گذار انقلاب اسلامی در کنار ابعاد سیاسی، فلسفی، عرفانی و فقهی، مفسر قرآن نیز بود و به صورتی رسمی به ارائه جلسات تفسیری در خصوص سوره حمد پرداخت. رویکرد قرآنی امام خمینی(ره) از زوایای مختلف می‌تواند مورد بررسی واقع شود، اما آغاز دهه فجر بهانه خوبی است که از منظر سیاسی و اجتماعی به اشارات قرآنی ایشان نظر شود. نکته قابل توجه این است که امام خمینی(ره) در ابعادی مختلف مانند چون صبر و استقامت در دفاع از قرآن، قیام ملت برای احیای قرآن و تشکیل حکومت قرآنی، پیروزی در پرتو قرآن، تطبیق امور با قرآن، اجانب و قرآن، مهجوریت قرآن در میان مسلمانان و رژیم پهلوی و مقابله آن با قرآن، اشاراتی فراوانی داشته است، در پی نگاهی اجمالی به این فرازا می‌اندازیم.

جایگاه قرآن در حیات امام خمینی(ره)

قرآن یکی از بنیادی‌ترین لایه‌های وجود انسان مسلمان را تشکیل می‌دهد. کتاب‌الله برای مسلمانان اهمیت زیادی دارد. قرآن در کنار حدیث، یکی از منابع اصلی فقه همه مسلمانان را شکل می‌دهد، از این رو قرآن اهمیتی اساسی در حیات فقهی مسلمان از جمله امام خمینی(ره) دارد.

از سوی دیگر، انسان دارای ابعاد وجود فراوانی است و هر فرد یک و یا چند بعد از حیات خود را تقویت می‌کند. یک فیلسوف به تفحص عقلی در امور می‌پردازد، وی اگر به عرفان یا دین نیز بپردازد با رویکرد عقلی به این مسائل خواهد پرداخت. اما امام خمینی(ره) در ابعاد مختلف برجسته بود و انعکاس این ابعاد در یکدیگر قابل ملاحظه است. از این رو قرآن به عنوان یکی از اصلی‌ترین منابع اندیشه‌ای امام خمینی(ره) در دیگر ابعاد ایشان بازتاب یافته است.

امام خمینی(ره) به عنوان یک مرجع سیاسی که به مسائل اجتماعی و سیاسی توجه ویژه داشته است، بازتابی از تفسیر انقلابی و اجتماعی از قرآن است، به این معنا که ایشان در سخنرانی‌ها و مواضع سیاسی که داشته است، از قرآن استفاده می‌کند. قرآن و حوزه عمومی در اندیشه امام خمینی(ره)

امام خمینی (ره) صبر و استقامت اولیا دین در دفاع از قرآن را یادآوری کرده و می‌گوید: امیرالمومنین (سلام‌الله علیه) با شیعیان بزرگوار خود در جنگ‌های بزرگ اسلام پیشقدم بود. اولاد طاهرین او مثل سیدالشهدا (سلام‌الله علیه) که قیام و نهضت کرد و خون خود را در راه اسلام داد، یا سایر ائمه ما که در پشت پرده تقیه، اسلام را ترویج و قرآن را تایید کردند (بیانات امام در قبرستان بقیع قم 59/3/9)

ایشان در بیانات زیادی تصریح دارد که لازم است که در دفاع از قرآن صبر و استقامت شود. ایشان عامل پیروزی را در گرایش به قرآن می‌داند و می‌گوید: مسلمین باید خودشان را مکلف بدانند، گمان نکنند که اگر پیروز نشدند، نیستند پیروز. اگر معنویات ما محفوظ بشود، گرایش‌مان به قرآن محفوظ باشد، چه شهادت برای ما حاصل شود، که نیل بزرگی است، و چه پیروز بشویم. ما الحمدلله در همه جا پیروز هستیم. (بیانات امام در جمع نمایندگان شیعیان جنوب لبنان 59/2/30)

همچنین ایشان حفظ قرآن را برتر از همه چیز دانسته و می‌فرماید: ما می‌خواهیم زنده باشیم و ما می‌خواهیم شرافت خودمان را حفظ کنیم و ما می‌خواهیم اسلام عزیز را، که همه چیز درش هست، استقلال درش هست، آزادی درش هست، شرافت درش هست، می‌خواهیم این را حفظ بکنیم و قرآن کریم را حفظ بکنیم. این ارزش دارد به اینکه ما همه‌مان از بین برویم، رفتیم. مگر ما از پیغمبر بالاتریم؟ مگر ما از حسین بن علی(ع) بالاتری هستیم؟ آنها همه چیزشان را دادند در راه هدف‌شان. (در جمع دانشجویان مسلمان پیرو خط امام 59/8/12)

ازسویی دیگر امام خمینی(ره) قیام ملت را برای تحقق احکام قرآن می‌داند و معتقد است از باب اینکه رژیم مانع بود از این که اسلام در خارج تحقق پیدا بکند، احکام اسلام تحقق پیدا بکند، به قرآن عمل بشود، از این جهت ما با رژیم مخالفت کریم، اگر رژیم هم احام اسلام را به آن می‌کرد، همانی که ما می‌گفتیم او هم می‌گفت، که با او دعوا نداشتیم. اینها می‌خواهند یک

مملکت غربی برای شما درست کنند آزاد هم باشید، مستقل هم باشید اما نه خدایی در کار باشد و نه پیغمبری و نه امام زمانی و نه قرآنی و نه احکام خدا- نه نمازی و نه هیچ چیز. [آیا] شما شهادت را برای خودتان فوز می‌دانید برای اینکه مثلاً سوئیس بشوید یا شما قرآن را می‌خواهید؟ شما برای اسلام قیام کردید. (در جمع دانشجویان دانشکده ادبیات و فرهنگیان اهواز، 58/3/2)

همچنین ایشان هدف نهضت را حاکمیت قوانین قرآن عنوان می‌کند و می‌گوید ما نهضت را برای آن کردیم که اسلام و قوانین اسلام و قرآن و قوانین قرآن در کشور ما حکومت کند و هیچ قانونی در مقابل قانون اسلام و قرآن عرض وجود نکند و نخواهد کرد. (در جمع اقشار مختلف مردم 58/4/29)

ایشان علت پیروزی مردم را در انقلاب اسلامی قرآن می‌داند و می‌گوید با توجه به قرآن این سدها را شکستید، سدهایی که همه گمان می‌کردند ممتنع است. (در جمع کارکنان گمرک 58/2/5)

امام خمینی معتقد است که سیادت مسلمین در اتکای به قرآن است و همچنین نفی بردگی در پناه قرآن ممکن خواهد شد، ایشان در همین رابطه می‌فرماید اگر پناه به قرآن و اسلام بیاورید، اجنبی به خود اجازه نمی‌دهد که از شما سند بردگی بگیرد، اجازه نمی‌دهد که مفاخر ملی و اسلامی شما پایمال شود. (پیام امام به ملت ایران 43/8/4)

امام خمینی معتقدند بود که امور باید با قرآن منطبق باشد، ایشان معتقد بودند که قرآن، تعیین کننده تکلیف ماست و می‌فرماید: ما قرآن را نخواندیم نمی‌دانیم؛ منطق قرآن را نمی‌دانیم و باید قرآن بخوانیم، قبل از همه چیزها بنیم قرآن چه می‌گوید و تکلیف ما و وظیفه ما را قرآن تعیین می‌کند (کشف الاسرار)

در رابطه با اجانب و قرآن نیز امام معتقد است که قرآن، مانع چپاول اجانب است، ایشان می‌فرماید آنها نمی‌خواهند قرآن کریم و احکام آن حاکم بر ملل اسلامی باشد تا ذخایر آنها را به یغما ببرند و کسی حرفی نزند و و در عوض آنها را مصونیت دهد. (نامه سرگشاده امام به هویدا 46/1/26)

در خصوص مهجوریت قرآن در میان مسلمانان معتقدند که بزرگترین مشکل مسلمانان همین مهجوریت است، ایشان معتقدند مشکل مسلمین زیاد است، لکن مشکل بزرگ مسلمین این است که قرآن کریم را کنار گذاشته‌اند و تحت لوای دیگران در آمده‌اند. (در جمع سفرای کشورهای مسلمان، 59/7/28)

رویکرد ایشان در مبارزه با نظام پهلوی نیز قرآنی بود، ایشان معتقد بودند که ملت چون به حقوق حقه خود قیام نکرد، ماجراجوها فرصت به دست آوردند تا از ملاحه تجاوز کردند و یکسره با دین و دینداری طرف شدند و محکومات قرآن را پایمال اغراض مسمومه کردند تا با دل گرم بتوانند صفحه مملکت را میدان اجرای نیات فاسده خود کنند و دوباره آن سیاه بختیها و روزگاری تلخ را عودت دهند (کشف الاسرار)

رویکرد قرآنی امام خمینی(ره) و جمهوری اسلامی چنانچه از نقل قول‌های فوق بر می‌آید امام خمینی(ره) رویکردی قرآنی در عرصه سیاسی داشته‌اند. ایشان این رویکرد را در کتاب کشف الاسرار نیز منعکس کرده‌اند. رسیدن به اهداف قرآنی هدف متعالی است که بنیانگذار انقلاب اسلامی در نظر داشته است تا جایی که شهادت در این مسیر را فوز عظیم عنوان کرده است.

این رویکرد قرآنی پس از پیروزی انقلاب اسلامی نیز ادامه یافته است و راهی بود که می‌توان آن را میراث بنیانگذار جمهوری اسلامی دانست. همین رویکرد قرآنی را می‌توان در بیانات مقام معظم رهبری نیز پیگیری کرد، ایشان عنوان می‌کنند، با قرآن باید مثل آینه مواجه شد؛ پاکیزه، براق و بی زنگار؛ تا قرآن در دل ما منعکس شود. قرآن باید در جان ما انعکاس پیدا کند. این، همیشه و برای همه نیست؛ برای کسانی است که دلشان را با صفای باطن و نفس، پاکیزه کنند؛ با ایمان، با باور و با قبول، با قرآن مواجه شوند و الا کسانی که دل معاند دارند، بنای برنشیندن و نفهمیدن دارند، نوای قرآن، کلام قرآن و پیام قرآن در دل آنها اثری نمی‌کند. (در جمع قاریان قرآن ۱۴/۰۷/۱۳۸۴)

میثم قهوه‌چیان